

Savęs pažinimo pamoka: svajonės neturi lyties

Parengta asociacijos „Lyderė“ projekto, siekiančio mažinti stereotipinį mąstymą mokyklose. Merginos ir vaikinai turėtų laisvai rinktis studijas ir tuos karjeros kelius, kurie geriausiai atitiktų jų talentus ir įgūdžius. Tačiau švietime išlieka paplitusi lyčių nelygybė ir stereotipinis požiūris į profesijas. Stereotipais persmelkta teikiama informacija apie studijų sritis bei profesijas, įvairios mokymo priemonės ir jų turinys. Be formaliojo ugdymo turinio, didelę įtaką turi mokytojų, mokinių, tėvų išankstinės stereotipinės nuostatos apie „vyriškas“ ir „moteriškas“ profesijas. Lyčių stereotipai veikia studijų pasirinkimą. Mes siekiame savo iniciatyva parodyti, kad daugelis profesijų ir joms reikiamų įgūdžių yra lyčiai neutralūs.

Pamokos autorė: Rugilė Butkevičiūtė

Trukmė: 90 minučių

Mokymosi tikslai

- Išnagrinėti lyčių normas ir stereotipus, kuriuos sukuria ir primeta visuomenė, įskaitant žiniasklaidą.
- Patyrinėti lūkesčius, kuriuos kelia tau bei savo įsitikinimus apie tai, ką reiškia būti mergina arba vaikinu visuomenėje.
- Analizuoti kaip lyčių stereotipai paveikia savijautą, mokymosi rezultatus, laisvalaikio ir profesijos pasirinkimą.

Priemonės

- Baltas popieriaus lapas. Dideli popieriaus lapai A3 (tiks ir kartu suklijuoti 4 - 6 A4 lapai ar popieriaus rulonas).
- Žurnalai
- Žirkklės ir klijai (kiekvienai komandai, vieną komandą sudaro 4 - 5 moksleiviai)
- Flomasterių ir storesnių markerių
- Lipnios juostos arba gumos lapams ant sienos ar kitų paviršių priklijuoti
- Projektorius video rodyti (neturint galimybės nebūtina)

Užduotis

Šiandien jūs leisitės į kelionę skirtą savęs ir savo draugų supratimui. Šioje kelionėje mes kalbėsime apie lūkesčius, kaip jie virsta stereotipais ir kokią įtaką tai turi asmeniniam gyvenimui bei santykiams.

Jūsų užduotis yra įvardinti lūkesčius su kuriais gyvena merginos ir vaikinai, sukurti koliažą juos vizualizuojant ir aptarti kaip tie lūkesčiai daro įtaką jūsų pasirinkimams.

Nieko nelaukus leiskimės į vingiuotą lyčių stereotipų pasaulį, kurio sukūryje bandysime rasti save ir tikrąsias savo svajones.

Siūloma nuosekli veiklos eiga

1. Paprašykite moksleivių prisiminti kokius lūkesčius merginoms ir vaikinams girdėjo augant, kai buvo maži, kokius girdi dabar. Kaip merginos ir vaikinai turi atrodyti, elgtis, kalbėti, kuo turi domėtis laisvalaikio, kas turi geriausiai sektis mokykloje.
2. Paraginkite moksleivius prisiminti savo patirtį, taip pat apibūdinti su kokiais lūkesčiais susiduria jų bendraamžiai.
3. Vienoje pusėje paprašykite surašyti visus lūkesčius mergaitėms, kitoje berniukams.
4. Atlikus užduotį paprašykite moksleivių sužymėti plusus prie lūkesčių, kuriuos atitinka ir minusus prie tų, kurių neatitinka.
5. Paprašykite moksleivių pasiskirstyti arba jūs suskirstykite moksleivius į komandas po 5 dalyvius (stenkitės, kad kiekvienoje komandoje būtų kuo lygesnis skaičius merginų ir vaikinų).
6. Komandose paprašykite aptarti kurie iš jų asmeniškai įvardintų lūkesčių juos vargina labiausiai ir pavaizduoti juos popieriaus lape naudojant žurnalų iškarpas, lape atvaizduojami merginoms ir vaikinams taikomi lūkesčiai.
7. Pakvieskite komandas pristatyti savo darbus. Po pristatymų suklijuokite juos ant sienų. Paklauskite komandų kas nutiktų, jei sukeistume puses. Lūkesčiai, kuriuos taikome vaikinams būtų taikomi merginoms ir atvirkščiai. Paklauskite komandų, kuriuos lūkesčius išbrauktų.
8. Komandose moksleiviai kartu gali surašyti kas labiausiai patinka ir nepatinka būnant mergina ir būnant vaikinų. Parašius moksleivių galite paprašyti įgarsinti.
9. Paklauskite kas labiausiai nustebino kitų grupių pristatymuose.
10. Paklauskite kaip moksleivių nuomone jų nurodyti lūkesčiai merginoms ir vaikinams gali turėti įtakos profesijų pasirinkimui. Po diskusijos kartu pažiūrėkite [video apie lyčių stereotipus ir profesijas](#), kuris iliustruoja kaip lūkesčiai moterims ir vyrams kuria lūkesčius profesijoms.

KLAUSIMAI DISKUSIJAI

- Įvardinkite vieną dalyką, kuris jus labiausiai nustebino klausant kitų grupių pristatymų?
- Kaip merginų ir vaikinų galimybes gali paveikti iš anksto apibrėžti moteriški ir vyriški vaidmenys ir standartai?
- Suskirsčius lūkesčius pagal lytį merginos ir vaikinai uždaromi siaurose lyčių dėžutėse, ar jos jus riboja? Kokiu būdu?

- Ar pamenate situacijų, kuriose jums sakė *“tau kaip merginai ar vaikinui nederėtų”, “tu kaip mergina ar vaikinai privalai kažką padaryti”*. (pvz: palaistyti klasėje gėles, gerai mokėti matematiką, domėtis mašinomis ir sportu, turėti ilgus plaukus ir nesikeikti ir pan.)
- Kokie tavo nuomone pagrindiniai privalumai ir trūkumai atitikimo lyčių dėžutei? Su moksleiviais galime pakalbėti apie bausmes, kurios taikomos neatitinkant stereotipinių “moteriškumo” ir “vyriškumo” standartų (pvz., patyčios, izoliacija ir pan.)
- Ar yra tokių profesijų, kurių negalėtų dirbti moterys arba vyrai? Kodėl taip manai?
- Paklauskite ar moksleiviai norėtų išeiti iš jiems priskirtos dėžutės? Kaip tą galima padaryti?

Naudingi patarimai

- Prieš užsiėmimą galite paprašyti vaikų namuose pažaisti žaidimą apie lyčių stereotipus ir profesijos pasirinkimą [Dream Fighters](#) (žaidime galima pasirinkti LT kalbą). Šis žaidimas sukurtas remiantis situacijomis iš jaunimo gyvenimo.
- Prieš diskusiją galite paskatinti moksleivius padaryti prezentacijas ar pristatymus apie moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkį ir lyties segregaciją darbo rinkoje, įtraukiant informaciją kuriuose sektoriuose dominuoja moterys, kuriuose vyrai, koks vidutinis tų sektorių darbo užmokestis.

Priedas prie uzduoties Nr. 1

Visuomenės ir aplinkos lūkesčiai, kurie taikomi merginoms (išvaizda, elgesys, pomėgiai, manieros, gebėjimai)	Visuomenės ir aplinkos lūkesčiai, kurie taikomi vaikinams (išvaizda, elgesys, pomėgiai, manieros, gebėjimai)	Visuomenės ir aplinkos lūkesčiai ir aš (pažymėkite + ties lūkesčiais, kuriuos atitinkate ir - ties tais, kurių neatitinkate)
<i>pvz. mergaitės turi būti tvarkingos ...</i>	<i>pvz. berniukai turi domėtis sportu ...</i>	